

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

8. Sextus fons Inventionis, Testimonia Veterum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Quintus fons inuentionis, Emblemata.

CAPVT VII.

VT est imaginum vbique amans humanum ingenium, vix ad necessitatem ingenerata multa humana vix lubrica, parietes, pavimenta, domus, vestes, vasa cum ceperunt varijs figuris, & imaginibus collustrari. Hinc in parietibus vermiculata, in pavimentis tessellata, in lignis segmentata, in vasis ornamenta, in clypeis admirabiles cæturæ, quæ paulatim postquam ad elegantiora desuere ceperunt ingenia, eruditis argumentis distinctique sententiis enituerunt. Hæc emblemata, quæ cum hieroglyphicis in eo conueniunt, quod symbolorum naturam habeant; differunt verò, quod rem sublatis ænigmatum velis purius, liquidiusque proponant. In hoc genere præclara, & arguta luceunt ingenia, vt ex varijs Imperatorum, illustriumque virorum symbolis licet colligere, ex quibus plerumque lepida, & iuauis affluit eruditio. Magnifica imprimis fuerunt verillotum, clypeo cuiusque symbola, qualia sunt, quæ apud Æschylum in Tragedia de septem ad Thebas commemorantur, & ab Homero, & Virgilio in Heroum clypeis describuntur. Hunc morem ab heroicis ductum temporibus postericonstititissimè reuenerunt, & in eo præcipuè Athenienses prædicant, quos irridens Iacon, in musæam pro omni emblemate, eamque minutis lineis incisam sculpi curauit in clypeo. Cuius rei causa cum ab eo rogaretur, *Tam prope*, inquit, *ad cæces iura cæcis, vt vni musæam nostram dicitur esse p'ssini.* Post vexilla & clypeos locum sigillis assignemus: nulla gens, nullus Imperator, nullus pene priuatus, qui sibi peculiare symbolum non affectant. Nihil hic opus est Persarum aquilas aureas, noctuas Atheniensem, Thebanorum sphinges commemorare. Quid ea, quæ de Augusto feruntur, quam elegantiam habent: qui maritiamem in rebus gerendis ostentatus, in altera numeri parte, quem eudi miserat, passionem vna cum fluuiali cancro cæleri voluit, vt testinandum sententia moneat. Mœenas ille doctorum fautor, & parens, tanquam viurpauit (vt nonnulli volent) Seriphiam, ad commendandum silentij religionem. Carolus V. Imperator pro inuentio iure habuit symbolum sibi peculiare, duas Hierculis colum-

nas cum lemmate, & *stra.* Hæc exempli causa commemorata sunt, licet infinita ex symbolis imperatorijs. Adolphi Occonia nummis, ipsius denique Alciati, Iunij, Brofsardi iconibus colligere, quæ vt sunt exquisita ingeniorum inuenta, ad orationes illuminandas, si modò belle accommodentur, plurimum habent suauitatis.

Sextus fons inuentionis, Testimonia veterum.

CAPVT VIII.

VTeterum testimonia, inter argumenta remota plurimum obtinent dignitatis, si modò ab auctoribus fide dignis, ijque grauius, & eruditis emanarint. Hoc est in rerum confirmationibus telum frequens, & plerumque amentatum. Nam cum nostra, licet sagaciter inuenta; resurari, reselli; possint liberius, sola auctorum, qui modò omnium consensu magni sunt, & celebres, obseruantia tam mirem elicit assensum, vt pudor sit diffiteri, quæ illa superiorum seculorum oracula suo calculo cæpiobant. Hanc auctoritatē in Theologicis orthodoxi Patres: in Philologia Aristoteles; in philologia omnes antiqui, & primæ classis auctores sibi vendicant. Bene igitur rationi dicendū consulunt, qui sibi de omni re, & disciplina, graua, selecta, rara grauissimorum testimoniorum *in ouibus* per locos communes digerunt, quæ in promptu semper habere possint, & hæc præsertim longè secunius afferuntur, cum ex fonte hausta, nō ex iuuulis delibata sunt. Qui tamē varia lectiois prædido destituitur, ad communes locos, quorum seges posterioribus lacubus pene infinita enituit, coguntur recurrere. Pleni sunt resu varietate Clemens Alexand. Aist Plut. Plin. Senec. Stobæus, quos qui aude legunt, nō dubium est, quin auro lectu peccus et pluerint suum. Succedunt tot noua collectanea, Patrum sententia, Platonis, Polyanthæ noua, Coccij thelauius, Sylua allegoriarum, & qui quotiæ nascuntur tot eruditi faciarum literarum interpretes, in quibus magna conuulsiu locorum veritas: sed hæc in sente semper tutiora la ignur nemini testimonia deesse poterat, vt vetendum fuisse, quod Agellius ille prudensissimus Imperator pronunciauit, cum machinam bella-

Mesohilum
xj. in i. o.

Vide Sym
bole mpe
ignora.

bellicam nimis solerter ad usum, vel in iuni in dultrosorum militum excogitatum vidisset, nunc iure dicendum sit; *Pars, virtutum suscipit*: vos erudici viri doctrinam, peritis, impetitque nominibus fecistis communem.

Sed tamen in tractatione magnum est discrimen, nec ubi Achillis hasta, ibi Achillis est manus. Videndum est imprimis, ut testimonia commode, & loco dicantur, non omnes orationes decant, illa quae totae ad suavitatem, & dictionum delicias sunt compositae, raro istum testimoniorum usum admittunt, ita vergetur de numero suo, suarum periodorum ambitu discedere, aut si interdum assumunt, parca delibant, suntque in *usu* potius rei, quam in recitatione occupatae. Quae vero rationum pondera, & sensus, magis quam verba sectantur, magni faciunt auctoritates, in quibus tamen tenendus est modus, si enim nimis sint, si communes, si sine vi & pondere allatae, puerum magis colligentem sapiunt, quam virum ingeniosum.

Hic existit aliqua dubitatio, utrum Graeca Graece referenda, carmina etiam orationi adtexenda sint? Quod ad primum attinet, Demetrius Phaler. in li. quae de elocutione scripsit, eos reprehendit, qui Graecis vocibus peregrinas immiscent, & hoc ab Oratoris elegantia docet esse distinctum. Ex quo perperam faciunt illi, qui ad eruditionis ostentationem in una oratione omnia confundunt idioma. Tiberius in senatu noluit Graecam vocem *υεναμα* usurpare, quae tamen maxime necessaria videbatur. Quid igitur, qui sine vlla necessitate Hebraicorum, Graecorumque testimoniorum sylvam congerunt innum satis oratores sapere videntur: In libris, commentarijs, & ad probabilitatem, non delectationem, compositis orationibus, ubi necessitas exigit, si maiorem vim, & pondus oratio sit habitura, istud usurpare non est in decorum; & in explanationibus quidem aucthorum dignitatem habet per magnam. In concionibus vero sarago tot peregrinarum linguarum, cum praesertim concio res sit popularis, non adeo plebeijs auribus iucunda, quae magis afficiuntur eo quod liquidius intelligunt: itaque Graeca saepius, aut Hebraica citare superuacuum est, nisi forte ea sint efficacitate dictionis, ut facile alieno idiomate reddi non possint. Hoc pacto Graecum verbum se usurpasse in senatu commemorat Cicero Phil. 1. & in Pisonem, habet, argentum *εχτρα*: sed

haec quam sobria? Neque vero magis errore vacans, qui in Gallicis concionibus, seu orationibus, Latinorum prolixos locos, & communes sine vlla vi, & *υεπητα* coagmentans. Graecos etiam aucthores, ut Dionem Gregorium Nazianz. & Chrysostomum, latine loquentes inducunt, cum elegantius nostrate lingua redderentur.

Versus porro nec multos ingeri, nec omnino excludi velim: nam qui ad excludendos ab oratione versus, Ciceronis, & Demosthenis, exemplum afferunt, parum mea sententia proficiunt. Neque enim magnopere mirandum est, si in negotiosis concionibus, ubi consulti ad rem, & eruditionem occultant, poetarum testimonia non expromunt, qui in literario potius pulvere sunt commemorandi: quanquam insunt aliqua vestigia, ut in Orat. pro Muræna, & in Pisonem. Sed haec in exornatiuis orationibus longè commodiorem sortita sunt locum. Auctoritatem habemus ex Dione Prusæ, grauisimo oratore, qui Homericis versibus in ijs quas sapienter, copioseque conscripsit orationibus, usus est saepissimè. Quanquam quid Dionem appello? nonne & D. Paulus in ea nobilissima concione, quam de Deo Athenis habuit, Arati illud usurpauit *διδω χίρες ισμιν*. & D. Augustus in serm. de SS. Innocent. ad populum, sententiam illam citatam:

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Septimus Fons Inventionis.

Γυμνασιον.

CAPVT IX.

TESTIMONIORUM gemmae sunt, quae à Graecis vocantur *γυμνασιον*, dicta grauiora, & sententiosa, quorum apud veteres tanta fuit auctoritas, & praecipua, ut nihil ad maiestatem orationis exaggerandam putarent ex citatis. Itaque summam laudem meruit Thucydides, quod sententijs apposite usus esset, & poetarum vtilissimus habitus est Hesiodus, qui licet ad Homeri grauitatem, nec argumento, nec dignitate carminis assurgat: tamè ob crebras quas habet sententias, mirificam laudem apud posteros est consecutus. His artibus à tenero fingi, eruditi que pueros volabant, non modò ut ad normam virtutis surgentem aetulam conformarent, sed etiam ad eloquen-